

TÜRKÇENİN KOMŞU DİLLERE VERDİĞİ GİYİM KUŞAM KÜLTÜRÜYLE İLGİLİ KELİMELER

PROF. DR. GÜNAY KARAAĞAÇ

Coğrafya, uzun devirler boyunca, insanların beslenme ve giyinme gibi alt kültürlerinden sanat ve din gibi üst kültürlerine kadar belirleyici olmuştur. İnsanların yaşayış tarzlarının, kendi yapıp etmelerinden çok, büyük ölçüde coğrafya şartlarına bağlı olduğu bu devirlerde, her enlem dairesi, her deniz veya nehir kıyısı, kısacası her yüzey şekli, üzerinde yaşayanlara kendi şartlarını sunmuş, onları bu şartlarda yaşamaya, bu şartlarda yaşayabilmeleri için gerekli davranışları göstermeye ve bu davranışları gösteremeyenleri ise göç etmeye zorlamıştır. Coğrafya, insanların beslenmelerini ve giyinmelerini belirleyen temel unsur bugün de devam etmektedir.

Üzerinde yaşayanlara balıkçı, avcı ve toplayıcı bir hayat tarzı sunan Avrasya kıt'asının kuzeydeki ormanlık bölgesi, güneye doğru geçici bir çalılık kuşağıyla devam eder. Buradan daha güneyde ise, açık ve otlulu bozkırlar, Macaristan'dan Moğolistan'a ve Çin seddine kadar uzanır. Bu bozkır kuşağı, üzerinde yaşayanları, konar - göçer bir hayat tarzına zorlamış, böylece de bu kuşak insanların beslenmeleri kadar giyim kuşamları da, büyük ölçüde hayvan ürünlerine dayalı olmuştur.

Tarihin bildiği kadarıyla, Türk kavimleri, sadece bozkır kuşağının tek hâkimi olmakla kalmamışlar, aynı zamanda, Çin, Kuzey Hindistan ve Orta Doğu'yu içine alan tarım kuşağını da yurt edinmişlerdir. Dolayısıyla, Türk kavimlerinin tarih öncesinin karanlık devirlerinden beri bozkırın güneyindeki tarım kuşağında da yaşadıkları bir gerçektir. Bunu, elimizdeki dil verileri de açıkça ortaya koymaktadır. Başta *arpa*, *buğday*, *burçak* vb. gibi tahıl bitkileri olmak üzere, birçok bitki adı ile *arık*, *tarla*, *pulluk*, *saban*, vb. gibi tarım kelimeleri, komşu dillerin birçoğunda Türkçeden alınmıştır.

Giyecekler konusundaki durum da, bozkır kuşağının güneyinin ve buradaki hayat tarzının Türklere hiç de yabancı olmadığını göstermektedir. Türkçe, kom-

şu dillere, giyim kuşamla ilgili yüzlerce kelime vermiştir. Türklerin giyim kuşam konusunda komşularına öğrettiklerini bir liste hâline getirdiğimizde ve böyle bir listeyi incelediğimizde, bozkır kuşağı insanların giyim kuşam ham maddesi olan yün ve deriye dayalı giyecek adları kadar, tarım kuşağı insanların giyim kuşam ham maddesi olan pamuk ve beze dayalı giyecek adlarının da listede yer aldıklarını görürüz.

Türkçenin, komşularına, bir yandan tarım ve tahıla dayalı yiyecek, bir yandan da pamuk ve beze dayalı giyecek adlarını ve dolayısıyla bilgilerini sunmuş olması, bozkır kuşağı kadar tarım kuşağının da Türklerin yerleşim bölgesi olduğunu göstermektedir.

Farsça, Arapça, Rusça, Romence, Bulgarca, Sırp - Hırvatça, Arnavutça, Yunanca ve Macarcaya geçmiş Türkçe kelimeler ile ilgili sözlük ve makaleleri tarayarak elde ettiğimiz, Türkçenin komşularına verdiği giyim kuşam kelimeleri listesinin, her şeyden önce kabarıklığı ilgi çekicidir. Listemizde 739 kelime yer almaktadır. Komşu dillerden Farsçaya 233, Arapçaya 180, Rusçaya 280, Romenceye 189, Sırp - Hırvatçaya 316, Bulgarçaya 183, Arnavutçaya 163, Yunancaya 118, Macarcaya 171 tane giyim kuşamla ilgili Türkçe kelime verildiğini görüyoruz. İleride yapılacak çalışmaların bu sayıları daha da artıracığı muhakkaktır. Bulgar, Arap, Arnavut ve Yunan dillerine geçen giyim kuşam kelimelerinin sayıca azlığının sebebi, bu konuların az çalışılmış olmasıdır.

Türkçe kadar Çince, Arapça, Farsça ve artık yaşamayan Soğdca ve Toharca gibi eski komşu dillerle ilgili etimoloji çalışmalarının seviyesi bellidir. Bu çaresizliğe rağmen, bu listenin kelimelerini, bilgilerimizin seviyesi içinde değerlendirdiğimizde, bunlardan 66 sözün Farsça, 75 sözün Arapça, 55 sözün Moğolca, 12 sözün Grekçe ve 38 sözün diğer Hint-Avrupa dilleri kaynaklı, 11 sözün ise, Anadolu, Buhara ve Bulgar vb. gibi, özel adların genelleştirilmesiyle cins isim hâline gelmiş giyim kuşam adları olduklarını, geriye kalan 482 kelimenin ise Türkçe olduğunu görürüz. Kısacası, Türkçe, 482'si kendi yaratması olan bilgi ve kelimeyi komşularına verirken, 257 kelime ve bilginin taşınmasında aracılık etmiştir. Diller arasındaki alıntılarda, kaynak dilin değil, bilgiyi ve kelimeyi taşıyan dilin muhatap alındığı ise herkesçe bilinir.

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
altınçı	+	+							
altun bez			+						
anadolu			+						
arakçin						+			+
argali	+		+						
arkag	+								
arkalık	+		+						
arkan/urğan			+	+		+			+
arkud	+								
arşın	+		+	+	+	+	+	+	+
arug	+								
askı		+			+		+		
astar				+	+	+	+	+	+
atlas			+	+	+	+		+	+
ayakkabı						+			
aydar (perçem)			+						
ayna					+	+			
ayzam/ozyam/adam			+						
badana			+						
bağ	+								+
bağan/bağaçak					+	+			+
bağırdak	+								
bağış	+								
bağlaş			+						
bakam/bakan			+	+	+	+		+	
baklak/baklığa			+						
bakrama			+						
bakta/pahta			+						
balga/baldak		+	+						
barak	+				+	+	+		
barçın	+	+	+	+					+
barlık	+								
basıkturma			+						
basma	+	+	+	+	+	+			

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
basmaçı+	+								
bastak/bistek			+						
baş bağı		+							
baş tahta		+							
baş tamirci		+							
başlık	+	+	+				+		
başmak	+	+	+	+	+	+	+	+	+
başmakçı	+	+							
başman		+							
baş terzi	+								
bay berek			+						
baypak			+						
beden				+	+	+	+	+	
bedesten			+	+	+	+	+	+	+
begeley	+								
bekren/berkan			+		+				
beñ/ben	+		+	+	+				
berber				+	+	+	+	+	+
berek			+						
beşlik			+						
bez	+	+	+	+	+	+	+	+	
bezek	+								
bıçkı/bıçak		+		+	+	+	+	+	+
bidigün	+								
bigiz	+								
bilezik	+	+	+		+	+	+		+
bilüçük	+		+						+
biniş		+		+	+	+	+	+	
bişmet			+						
biyeley			+						
biz							+		
boda	+								
bog/bok+								+	
boğası					+	+	+	+	+

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hir.	Arn.	Yun.	Mac.
bogay			+						
boğma		+							
bogtag/bogto	+								
bohça/bokça	+	+		+	+	+	+	+	+
bol könglek			+						
boncuk	+		+	+	+	+			+
bornoz/burnus			+						
boro/boz	+		+						
boya	+	+	+	+	+	+	+	+	
boyacı		+							
boyama+									
boyunbağı		+				+			
börk/böri/bürka	+	+	+						
börtüklü			+						
buhara			+						
bukagu	+								+
bulanıg			+						
bulgar-bulgarî			+						+
burduruk/burkun			+						
burlat			+						
burma				+	+	+	+		
burulday			+						
burunduk			+						
buruş/buruşuk			+						+
burut	+								
busul			+						
but-kuz			+						
butluk			+						
buzdurgan			+						
buzluk			+						
bükme				+		+			
bükriin			+						
bürçek	+								
büird							+		

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
çarık/sarı	+		+	+		+	+	+	+
çarşaf		+	+	+	+	+	+	+	
çat/çatı/çadra			+						+
çatkı						+			
çatma (kaş)	+				+	+			
çeber/şeber			+						
çeç/çeten			+						
çekme	+					+			
çekmece			+						
çekmen	+		+	+					
çelenk					+	+	+		
çembe	+								
çember				+	+	+	+	+	+
çengel		+							
çerge	+			+	+	+	+		+
çetik			+						
çevre	+	+		+	+	+			
çevür-									+
çeyiz					+	+			
çıkırık			+	+	+	+	+	+	+
çıplak						+	+		
çırpı				+					
çiber			+						
çift/çift iş-i		+			+	+	+		
çiga	+			+					
çigit	+								
çile		+					+		
çilgu	+								
çilügen	+								
çin kumaşı/çini			+						
çintiyan					+				
çisçü	+								
çit	+			+		+		+	+
çivit		+		+		+			

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
eldiven		+							
elmas			+		+	+	+	+	
elt-ilt-*ört-									+
emzik		+							
endaze					+	+	+		
entari		+	+	+	+	+	+	+	
ermek/örmek			+						
eski		+							
esvap						+			
etek							+		
ferace/paranca/baranyı				+	+	+	+	+	+
fermene			+		+	+			
fes		+	+	+	+	+	+	+	+
fırça		+							
fistan/pistan		+	+	+	+	+	+	+	+
fitil			+	+	+	+	+	+	+
futa		+	+	+	+	+	+	+	+
futacı		+							
ganaçi	+								
gançuga	+								
gecelik		+		+		+			
geçirme					+				
gelengiden	+								
gelinlik									+
gerdanlık				+	+	+	+		
gergef				+	+	+		+	
germsud			+						
giysi/giyecek/kedim						+			+
göbek/kindik						+			+
gön						+			
götlük						+			
gözlük	+	+				+	+		
gülebetün	+								
gümüş/karguçin	+				+	+			

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
güvez				+		+	+		
güzel		+							
gurguul	+								
halat		+							+
halatçı		+							
hâki		+							
halhal				+		+	+	+	
halka				+	+	+	+	+	
hamayıl			+	+	+	+	+		
harar			+	+	+	+	+	+	+
hare						+			
harir						+			
hasır									+
hav					+	+			
havlu		+			+	+	+	+	+
hazırcı		+							
heybe						+	+		
hırka						+			
hîlat			+	+		+			
hindi						+			+
hürmüz				+					
ingirçak	+								
ısrıga/sırğa/asırğa			+						
ibre				+		+			
ibrişim				+	+	+	+	+	+
iç edik			+						
iç tonu			+						
içlik						+			
kavuk		+		+	+	+	+	+	+
kavukçu	+								
kayçi	+								
kayış/kadış	+	+			+	+			
kayma			+						
kayseri						+			+

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
kına				+	+	+		+	
kinnap					+	+	+		+
kırbaç	+	+	+	+	+	+	+	+	+
kırkmak				+	+	+			
kıskaç			+						
kıtay				+					
kıya			+						
kıyâfet						+	+	+	
kil				+					
kip									+
kiragun	+								
kirem			+						
iğci/çöyci/siğci									+
iğne		+							
ihram						+			
ilik	+					+			+
ilmek/yılım	+		+						+
imame				+		+			
inci/yinçü			+			+	+		+
ip	+								
ipek						+			
iplik									+
işim/içeg			+						
işleme					+	+			
kaba		+	+						
kaban/keben			+	+		+			
kabat/kubat	+		+						
kablık			+						
kabtaga/kaburgay	+								
kabçuk	+								
kaçar	+								
kadagasun	+								
kadife				+	+	+	+		
kafes						+			

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
kaftan	+	+	+	+	+	+	+	+	+
kak			+						
kakım				+					
kakül/kekül	+			+	+				
kalbang+									
kalçın				+	+	+		+	
kalım/holum			+						
kalıp/kalıg		+	+						
kalkan						+			+
kalpak	+	+	+	+	+	+	+	+	+
kaltak	+	+							
kaçuka/kanca/kamçı	+	+	+						+
kangal						+			
kapaça/kapka			+						
kapçak/kapçuk			+						
kaplama/kaplak	+		+	+	+	+	+		+
kapturgay/kapturma			+						
kaput		+							
kara köl/kara kul	+		+						+
karban/kanmar			+						
karı	+								
karman			+						
kars	+								
karsak			+						
kasnak						+			
kaş bağı		+							
kat		+							
katı/kata (keçe)			+						
kavaf				+					
kavluk/kavlak	+		+			+			
kispet						+			
kişan	+								
kolan				+	+	+	+	+	+

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
kuntus			+						+
kur	+								+
kurak	+								
kuray/kobrak									+
kuryun			+						
kuşak/kurşag	+	+	+		+	+			
kutnu/kutni			+	+		+			
kutu	+	+							
kuyak			+						
kuyumcu					+	+	+		
külâh				+	+	+	+		
küreng	+		+						
kürk	+	+		+	+	+	+		+
küye	+								
küziüngü+									
lahuri						+			
lapçın		+							
lata			+			+			
legen/lagun		+	+	+	+	+	+	+	+
leke		+		+	+	+	+		
levend			+						
libas				+	+	+			
ludan			+						
mahrama			+	+	+	+	+	+	+
makara/gargara			+						
makas				+		+	+	+	+
makat				+		+			
makfülcü		+							
malaksi/malgay			+						
manifatura-cı		+							
mañlay	+								
mata/metah			+						
mekik		+							
melez						+	+		

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hir.	Arn.	Yun.	Mac.
orçuk/urşık									+
orda			+						
okruk	+								
otagan	+								
oya		+							
oyluk			+						
oyma		+							
ökçe		+							
öpçi-/öpçin	+								
örnek	+		+						
örmöge	+								
örnek		+							
örtme			+						
örtü						+			
pabuç		+	+	+	+	+	+	+	+
pabuççu	+								
paça				+	+	+	+	+	
paçalı		+							
paçavra		+		+	+	+	+	+	
pafta		+		+	+	+	+		
palas/paspas			+						
palaska		+		+	+	+	+	+	+
pamuk/bambuk				+	+	+	+	+	+
papak			+						
parça			+						
paşmak						+			
paypak	+								
peçe						+	+	+	+
penbe		+		+		+			
penes				+	+		+		+
perçem				+	+	+	+	+	
peşkir		+		+	+	+	+	+	+
peşli						+			
peştemal				+	+	+	+	+	+

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
pırtı/partak			+			+			
postal					+	+	+	+	
poşu					+	+	+	+	
potur				+	+	+	+		+
pösteki						+			
pul					+	+	+	+	
püskül		+				+			
rastık				+		+		+	
renk				+		+	+	+	
rida						+			
ruba				+	+	+	+	+	+
sabun		+		+	+	+	+	+	+
sabuncu	+								
saç/çaç		+	+			+			
saçak/çaçak	+	+	+	+	+	+			
saçma	+					+			
sade				+		+			
sagari/sağrı	+		+			+			
sağdak/sanduk			+						
sagrak	+								
sahtiyân		+	+	+	+	+	+	+	
sakal/sakallı		+							+
salma	+								
salta		+							
sanaç	+								
sangsang/sengseng			+						
saraguç/sarık	+			+	+	+	+	+	
sarma		+							
satıcı/satıgçı									+
savat						+	+		
sedef/sedefçi		+		+		+		+	
sepkil/sipkil/sepi			+			+			+
serapa			+		+	+			
seraser				+		+			

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
serpuş				+		+			
setre						+			
sırma	+	+	+	+		+	+	+	+
sıdım/sıyım	+								+
sicim		+	+			+	+		
sigaralık					+				
silig/sılıg	+								
sim			+						
sivri						+			
siyah						+			
sof/suf			+	+				+	
sokman	+		+		+				+
song	+								
sorban			+						
sorguç			+	+	+			+	+
sunturaç+									
sülümen			+	+			+		
süreke			+						
sürme	+		+	+	+	+	+		
şabur			+						
şad	+								
şakşı/çakça			+						
şal		+	+	+	+	+	+	+	+
şalaki						+			
şallak	+								
şalvar/çalbur		+	+	+	+	+	+	+	+
şam				+	+	+	+		
şapka		+		+	+	+	+		+
şar/şar içi			+						
şarpan			+						
şayak		+				+			
şayakçı		+				+			
şemsiye					+				
şık				+	+	+			+

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
şerit				+	+	+	+	+	
şindak	+								
şişek			+						
şorkama		+							
şükür	+								
tabak				+	+	+	+	+	+
tabaka							+		
tabakhane				+	+	+	+		
taban			+						
tafta			+	+		+			
tahrir						+			
takım		+							
takke/tagya		+	+	+		+	+		+
taklit				+					
talagan/talagay			+			+			
talkı/talkıla-									+
tamga			+						
tar	+			+		+	+		
tarak				+	+	+			
tasma	+	+	+	+					
tatagur			+						
tavlı						+			
tay/taya		+							
tayak			+						
taz/tar	+								+
teben/tebengi/temen	+		+						
tegele	+								
teğelti/teğel/teyel	+	+	+	+		+			+
teğerek/teğrek			+						+
tekis/teğüs	+								
telatin			+						
telli		+				+			
telpek			+						
temlik			+			+			

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
temren						+			
tepe/töbe		+	+						
tepelik		+	+			+			
terki	+					+			
terlik	+	+	+			+			
terzi		+		+	+	+	+		+
tesbih						+			
teşük	+								
tiftik				+	+	+			
tırnak	+								
tire						+			
tirşe						+			
titik		+							
tobal			+						
tohya			+						
tok/tokı									+
toka	+	+		+		+	+		+
tokaç							+		
tokmak	+	+							
tomak		+	+			+			
topi/tobi+									
toplu iğne		+			+				
topuk		+							
torba/tobra	+	+	+	+	+	+	+	+	+
torkan/torko	+								
tozluk/tuzluk		+	+	+	+	+	+	+	
tuğ		+		+		+		+	+
tuğra/tugrag	+		+						
tuguray/tungak	+								
tuluk			+						
tulum			+						
tulun			+						
tumak			+						
tuman/toman			+			+	+	+	

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
tun			+						
tutkal					+	+	+		
tutug	+								
tuzak	+								
tuzluk			+						
tüğ	+								
tüğün	+								
tül		+							
tülbent		+		+	+	+	+	+	+
tülek	+								
tür-									+
türban						+			
türlü						+			
türme	+								
türük/dürü			+						
uçkur			+		+	+	+		
ug	+								
uguruk-ukruk			+						
uraka	+								
ustura						+			+
üç kanatlı						+			
ürke			+						
ütü/ütüg/*otug/*yotug	+	+	+		+	+	+		
üzengi					+	+	+	+	
varak					+	+	+	+	
vesme/osma			+						
yabaga/cabaga/yapağı		+						+	
yabuk/yapık									+
yağlık/sulak	+		+		+	+			
yağmurluk			+	+	+	+			
yaka		+	+	+	+	+	+		+
yal/yele		+							
yalaga			+						
yaldız		+							

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
yama	+	+							+
yamçı						+			
yapgak/yapık			+						+
yapıncak	+			+	+	+	+	+	
yargak			+						
yarık			+						
yarımdak	+								
yaşmak/naşmak	+	+	+		+	+			
yedek	+								
yelek	+	+		+	+	+	+	+	
yelpaze					+	+			
yeng	+								
yemeni				+		+	+	+	+
yeşim		+							
yigçi/siviçi									+
yiren/yepen			+						
yirim			+						
yıllankavi				+					
yılım/ilim									+
yıpar									+
yolma			+						
yuhta/yuft			+						
yumşan			+						
yumak						+			
yun-									+
yurak			+						
yük		+	+						
yüklü			+						
yün/yung	+					+			+
yüzmeç	+								
yüzük/yüksük	+					+			+
zağara						+			
zar						+			
zerbafte		+	+						

Türkçe	Far.	Ar.	Rus.	Rom.	Bulg.	S-Hır.	Arn.	Yun.	Mac.
zerdeva/zerdchan		+				+		+	
zıbin		+	+	+	+	+	+		+
zih				+		+	+		
zimba					+	+			
zincir				+	+	+	+		+
ziynet						+			
zülf		+		+	+	+	+	+	
zümrüt		+	+		+	+			
Toplam: 739	233	180	280	189	183	316	163	118	171

KAYNAKLAR

- Aalto, Pentti: "Iranian Contacts of the in Pre-Islamic Times", *BOH XVII*, 1971, 29-37.
- Aytaç, Bedrettin, *Arap Lehçelerindeki Türkçe Kelimeler*, İstanbul 1994.
- Bayath, Hidayet Kemal: "Irak Arapçasında Türkçe Sözcük Ve Terimler", *Dil Dergisi 14*, Ankara 1993.
- Clauson, G., *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford 1972.
- Coukidis, C.; *Leksilogion Ellinikon Lekseon Paragomenon ek tis Tourkish*, Atina 1960.
- Doerfer, G., *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen I-IV*, Wiesbaden 1963.
- Egorov, V.G.: *Etimologičeskiy slovar' çuvaşkogo yazıka*, Çeboksarı 1964.
- Evangelopoulos, Yu.: "Yengi Grek tilide Türki tiller elementleri", *ÖTE*, 1962/2, s.68.
- Gerov, N.: *Reçnik na Bulgarskij Jazik*, Plovdiv 1895-1908.
- Gligič, Vojin: *Etimolski Botanički Reçnik*, Sarajevo 1954.
- Golap, Z.: "The influence of Turkish upon the Macedonian Slavonic dialects", *Fo*, 1 (1959), s.26-45.
- Golden, Peter, B.: "Turkic Calques in Medieval Eastern Slavic", *JTS*, 8.c., 1984, s.103.
- Henning, W.B.: "A List of Middle Persian and Parthian Words", *BSOS IX*, 1937, s.:79-92.
- Hope, T.E.: *Lexical Borrowing in the Romance Languages*, Oxford 1971.
- Kakuk, S.: "Cultural words from the turkisch occupation of Hungary", *Studia Turco-Hungarica IV*, 1977.
- Kakuk, S.: "Recherches sur l'histoire de la langue Osmanlie des XVI et XVII siecles, Les elements osmanlis de la langue hongroise", *BOH XIX*, Budapest 1973.
- Kazais, K.: "The status of turkisms in the present day Balkan languages", *Aspects of Balkans* (yay. H. Birnbaum, S. Vrjonis Jr.), The Hague - Paris: Mouton 1969, s. 87-116.
- Kaleşi, Hasan: "Die Turzismen im Serbo-kroatischen", *UAJ 30* (1967), Heft 1-2, s. 121-130.
- Karaağaç, Günay: "Türkçe ve Komşuları", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi V*, İzmir 1989, 67-81. s.

- Korsch, Theodor: "Fr. Miklosich, Die türkischen Elemente in den südost-und osteuropaischen Sprachen", *AfSPh (Archiv für Slavische Philologie)*, VIII (1885). s. 643.
- Ligeti, L.: *A Magyar nyelv török kapesolátai és ami körülöttük van I-II*, yay. Zs. Kakuk, AOH, 33.c. 1979, s. 278-281.
- Lokotsch, K.: *Etymologisches Wörterbuch der europaischen (germanischen, romanischen und slavischen) Wörter orientalischen Ursprungs*, Heidelberg 1927.
- Löbel, T.: "Contribuțiuni la stabilirea originii orientale a unor cuvinte românești; observativni relative la opera "Influenta oriental - asupra limbii și culturii românești" da Lazar Șaineanu", *Analele Academiei Romane*, S. II, t. XXX, Mem. Sect. Lit., București, 1908, s. 237.
- Löbel, T.: *Elemente turcesti, arabeti si persane in Limba romana*, Leipzig 1894.
- Menges, K.: "Altaic Element in the Proto-Bulgarien Inscriptions", *Byzantion XXI*, faszikül I, 1951, s. 85-118.
- Menges, K.: "Altajische Kurturwörter im Slavischen", *UAJ XXXIII*: 1-2, 1961, s. 107-116.
- Menges, K.: "Altajische Lehnwörter im Slavischen", *Zeitschrift für Slavische Philologie*, XXIII: 2, 1955, s. 327-334.
- Menges, K.: "Influences altaïques en slave", *Bull.de l'Acad. royale de Belgique (Classe des lettres)*, 5-e, sy. XLIV, 1958, s. 518-541.
- Menges, K.: *The Turkic Languages and peoples; An introduction to Turkic studies*, Wiesbaden 1968.
- Meyer, G.: *Etymologisches Wörterbuch der albanischen Sprache*, Strassburg, 1891.
- Meyer, G.: *Türkische Studien, I. Die griechischen und romanischen Bestandtheile im Wortschatze des Osmanisch - Türkischen*, Wien 1893.
- Meyer-Lübke W.: *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*, 3. Vollständig neubearb., Aufl. Heidelberg 1935.
- Németh, Gyula: *A honfoglalo magyarsag kialakulasa*, Budapest 1930.
- Németh, Gy.: "Traces of the Turkish Language in Albania", *AOH XIII*, 1961, s. 9-29.
- Németh, J.: *Zur Einteilung der türkischen Mundarten Bulgariens*, Sofia 1956.
- Palló, K. Margit: *Régi török eredetű igékink*, *Studia Uralo-Altaica*, Supplementum 1., Szeged 1982.
- Poppe, N.: "On some Altaic loan words in Hungarian", *UAS I*, 1960, s. 139-147.
- Poppe, N.: "On Some Altaic Names of Dwellings", *Studia Orientalia XXVIII*, Helsinki 1964.
- Poppe, N.: *Introduction to Altaic Linguistics*, *UAB XIV*. Wiesbaden 1965.
- Potapov, A.P.: *Etničeskiy sostav i proishoydenie altajcev*, Leningrad 1969.
- Prince, J.D.: "Surviving Turkish Elements in Serbo-Croatian", *JAOS 51*:3, 1931, s. 241-261.
- Räsänen, Martti: *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türk-Sprachen*, Helsinki 1969.
- Stachowski, Stanislaw: "Beitrage zur Chronologie der Albanischen Turzismen", *Folia Orientalia*, Tome X, 1969, s. 51-58.

- Sinor, D.: *Tanulmányok, NytudErt.* 110. Budapest 1982.
- Steingass, F.: *A Learner's Arabic-English Dictionary*, Beirut 1989.
- Şaineanu, L.: *Elemente turceşti in limba romana*, Aus der Revista pentru istorie, archeologie şi filologie, Bucureşti, 1885.
- Şipova, E.N., *Slovar' Tyurkizmov v Russkom yazıke*, Alma-Ata 1976.
- Şkalyiç, Abdullah: *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Sarajevo 1966. Edition antérieure, reproduite en plusieurs exemplaires: Sarajevo 1957 (II. bas. 1985).
- TESz. - A magyar nyelv történeti-etimológiai szótara I-III. Yay.: Benkő Lorand, Kiss Lajos, Papp László, Budapest 1967-1976.
- Tietze, Andreas- Heinz F. wendt: "Die türkischen Elemente im Rumanischen", *Or*, 15.c., 1962, s. 463.
- Tietze, Andreas- N. Boretzky: "Der türkische Einfluss auf das Albanische", *OLz*, 73.c., 1978, s.477-.
- Tietze, Andreas-Kahane, Henry ve Renè: *The Lingua Franca in the Levant*, Urbana, 1958.
- Tomıci, Mile: "Sırp Hırvat dilinden Romen diline giren Türkçe unsurlar", IV. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1982.
- Vasmer, Max: *Russisches Etymologisches Wörterbuch I-III*, Heidelberg 1950-1958.
- Veljajiç, Snjezana: *Sırp - Hırvat Diline Girmiş Olan Türk Maddi Kültür Unsurları*, İ.Ü. Edb. Fak. Doktora Tezi, İstanbul 1966.
- Wehr, Hans: *Arabisches Wörterbuch*, Wiesbaden 1958.
- Wendt, H.F.: *Die Türkischen Elemente im Rumanischen*, Berlin 1960.
- Zoltan, Gombocz: "Règi török jövejvényszavaink", *MNy VIII*, 1912, s. 401.